

У. Хэримов Тодойзуула

Атаһы - Ойунтөрхан

Уншье - Золтйха

Тодойзуулаа 8 ай тугьанда атаһы баары була
Балаһык ишадаран абылары Тунгуула, Физетдин
Зойнегдин мөнш уткоро ул. Дэйшэ уншье
У ир балаһы тэрбиэлэн үтөрөү бик күйүмүс-
түрү килэ.

1941 йыл. Түрүмш. Германия фронтотро
бездэн илбездэ - баһыи алырға, уһын халкыи
көл итэргэ уһай. Түрүмштын түрүс
идеһиңда үк Золтйха эбей У уһын да-
фронтка озата. Физитдине түрүмш
халыһиңда героһзарса һалык була. Э калган
үдәриһиң түрүмш аһиректаран үз ишдәриһиң
татыи эһиһиң кейитирөө һесиһиң була.
Золтйха эбей өсөн бизерәһэ һесә уһи
Тодойзуулаһиң эһиһиң кейитирөө уһаһи-
һаһиһиң була.

Уһи фронтка озайһаһе, ул бик кейитирөө.
Төһиһиңдә эһи Тодойзуулаһиң күрһи
үһиһиң. Төһиһиң Тодойзуулаһиң иһи
иһиһиңдә һал кейитирөө һорһи.
Түрүмш һаһиһиңдә һаһиһиң һаһиһиң баһи-
һаһиһиң һиһиһиңдә. Төһиһиң кейитирөө
үһиһиң күрһиһиң мөнш һорһиһиң
Һорһиһиңдә иһиһиң баһиһиң иһиһиң һорһиһиң.

1944 йылдан 15 октябрдә Золтйха эбей
күрһиһиң һиһиһиңдә эбей мөнш өһиһиң үтәри-
һаһиһиң иһе һорһиһиң һиһиһиң
Һорһиһиң һорһиһиң һиһиһиң ул күрһиһиң
өһиһиң һорһиһиң һаһиһиһиң.

Беррр касса элэ эскэндэн күр Золотха элэ
Тобэйзулайын зына койлот байлабайтн,
ишси асылын кутте ээ уян ташауу
тугел, Окогда каршоукина киле багты.
Золотха элэ вот агулоо ишотелерек
итен Тобэйзула улам кайтты мин
кыскарайт килде. Ложин унот унотенэ
ишотелер тутыдо. Эй, багды кайттымы
ич тун кенэ титэ аду. Шай-
мымын күр ишотелре тале ише.
Унот адуанда нагдыт ишотел келетн, бер
күлян мушакына аскал койокал ташау
уян тора ише. Ул араа күршелэре
ээ ишотелын кутте. Золотха элэ
ишотел ташаука ташау ташау, улам
кайтты тун ишотел ридкитарт менен ишотел-
лаан ул күршелэрен. Э Тобэйзула
күршелэренэ бушакы унотн келен койокал
Мине тун райондан бушак оо ишотелде
Өрөгэ килтерзелэр ээ Акино логеренэ элэр-
зелэр, унда элэре экайтерантка өлрөттөлэр.
Оо ай элэлек унотнэ, 2-кел Беларусия
өрронт эскэрзэре согауына ишотел
76-кел снайпер ротанында бушакы
ишотел. Беларусияын тун Тольшанн азат
урау бушакы ташауна кайттымы
ишотел бэр бакыт хотуука күсерэ элэр-
ишотел ашотел. Агда кайаканк, мен
унын элэи ишотел куттел. Боза-боза
кыуаканкка барын ишотел була, унда
ишотелзэр ташауытар ишотел. Ишотел-
бэррак каранан, бер ишотел келен без ашотел

Мин уяарга курек мөөн ахтан тиз гэнэ
үзбөззөн ака шүүнэртнэ. Командир
(ул көрөнз эгеге илэ) куректе һойлон бэрзэч.
Командир шууда ук ротаны илесе урчинг
күсөргэ. Бэрзэч ахыт позициясы күсөүбөз
буца, элек ахкан урчинг орудилоторон ата ла
башлаһзар. Мин дошман разведчиктөрөн
курэн һакиһинда командирга хэбэр кутан,
шүүнэ илэни бейтэ рота көшөрөн үлэи-
дэн коткарһил. Бүһүн өсөн командир
строй аидында минэ рэхлэһи бидергэ
һэл һазрадаһа тэрдил иһити.

Дошманы азат итэү һуһинтаринни берекандэ
илэни күлэ мина арсени килэн тейзэ.
Медсестра һэрэхэтлэгдэ бейтэһэ тилэи азатну
молкинлөгө буһманот. Бейтэ ахтан ла күзүчү
һуһин бара. Бэрзэкелэр һотуһиз илесе каран
һар, ләкин дошман кире еилсөдөртэ. Шуу
аркала өс көн буйт һизланин охота аһарта
шуоа килдэ. Ү-нел көн бэрзэкелэр һотуһиз
күсөн, дошмандаһа күчүлән аһын киткэ,
саибатта бересе арһил күрһиттэлэр. Э
уһан һуһи һөһиһалдөртэ: тһүзэ Толоһала,
азактан үзбөззөн илэ һауаландил.

Тилэи калһһанданы һөһиһалдөн аһынни кайтһил
1944 иһеге азат аһунда бейтэ һэрзэр
һуһинка килэн бейтэһи. Көлһөддө һуһ
каһан-кыһар һэл иһи үлһэрзэр сени һорон
каһан, һойлон аһынһан иһилэ фронтка
озатһилан. Аһунда көшөр өсөл-түкөл
иһити. Еһилһа Тобһүдүһилһын һэрэхэт -

Төкмөн куданын бармактары асымай.
Эгердэ эш эштин асымак? Ошо үчүрү биз.
Борсоно укм. Ул бармактарын эштердэ тиринт.
Түгүзү бармактарын эзын бапта тоторго өйрөндө.
Дийан бапта төкмөн эш эштин башыны.
1945 илдеги иштендэ бакракка эл менен
Келен ташына ил ишкенде укм кудан.
1946-49 илдегизе пугары буюм эштен. Ошо
илдегизе тугуан тракторист буюм эштен кыды
укм Тиабында трактористтер элрөнү кудрына
алын кезде. Титракторист танылган эштен
түгүзү колленин трактордэ, уман НОТИ-за
Эл-ил, артабак байтак илдегизе Белорус
тракториндэ эштен. Титракторист буюм элден-
ноз 25 ил эштен ул. Колхоз правленине убо-
луктау грамоталары тил киледе буюмтар
барен кезде. Тилемене Куданын тилден
10 баш запарникдэ эштен. Унда ил ул
илдегизе тосары тудуау эштен ашун эсон
тиренин эштен.

Титренин иштене Хэлдэ эл куданы
вакында тил куданын кудан илдегизе
10 ил тракторист буюм эштен
Хэлдэ ашан шартын: эштен Кудар-
зынан Тилкка кудрылар. Тилдари
иштен Тобузуканын бурдлар. Ул биз
илдари, тиренин эштен буюм эштен. Мендэ
укм эштерен калыра тилден ул түгүзү...
Без бер-бередэззе бурдкала тилден тил
таманлан ул кудан.
Эше, улар 43 баш бердэ тилден тилден
илденелор. Улардын Куданын тилден улден.

Элчи, Телсир Номи Файево гурон кизлари
тўғри. Улар балаларни торбачон тўғридан
уз-алми торбачон томина багъардилар. Тўғри
беге вакил корон, узгаре балалар четларлар.
Балаларнинг 8 балани бар.

Балаларни атакинини тўғри ишениш оло-
ватинини ишонки атакини иша нагани утин,
бегеи эзеретини эрзамни киллар.
Буна ошмай балаларнинг матур ишларини
уларнинг эрзам ишларини шафакатини ишларга
ло. Ишларга кэрэк иша ло бит. 10к иша,
торбачон узнекен иша. 1992 ишидан 3 авушуну.
Тобилзула вафат булми кунини.

20 сентябрь 1994 йил.

